

## Stelian **INGINERIA DUMISTRĂCEL CA INGINERLÂC**

În discursul public strict contemporan ne atrage atenția o ciudată împrăștiere semantică a substantivului *inginerie*. Folosit mai demult cu determinantele de particularizare *civilă* sau *militară* (pentru a numi domenii de activitate ale inginerilor „tehnicieni” propriu-ziși), apărut mai apoi în sintagma *inginerie genetică* (pentru a numi modificarea structurii genetice prin introducerea de gene noi, prin organizarea materialului genetic propriu etc., domeniu indicat și de compusul *bioinginerie*), termenul a ajuns, astăzi, la o „inginerie” (ce ar trebui scrisă între ghilimele!).

Dacă nu apar ghilimelele, se ivesc determinante lămuritoare: *inginerie financiară* sau, la rigoare, *propagandistică*, ori *juridică*, cei care folosesc noile sintagme referindu-se la *ingeniozități* de tipul Caritas, FNI, proiectul de exploatare a rezervelor de aur din Apuseni sau, recent, „inginerii financiare pentru Petrom și Tirez-Petrol”.

Numele profesiei a stat, la noi, cel puțin un secol, sub semnul calificării tehnice superioare în construcții, mecanică, construirea podurilor și a șoselelor, dar și în agricultură, zootehnie, iar inginerul a rămas, și astăzi, tot *inginer*.

Vom observa însă că noile sensuri, de „escrocherie, înșelătorie; manevră, manipulare, făcătură”, ale termenului *inginerie* reprezintă (fără nici un „merit” autohton) o întoarcere spre semnificația cea mai veche a etimonului. La baza neologismelor împrumutate de limba română, paralel, din italiană (*ingegnere*), franceză (*ingénieur, ingénieur*) și din alte limbi se află câteva cuvinte latinești, printre care subst. *ingenium* „spirit, talent, inteligență”, adj. *ingeniosus* „intelligent, dibaci”, adv. *ingeniose* „cu talent, cu îndemnare”.

Dar noțiunile, respectiv calificările în discuție nu aveau inițial, obligatoriu, conotații pozitive, de etică sau de morală socială. Dovada o constituie sensurile primordiale ale cuvintelor franțuzești din familia de referință: *engin* a nu-

mit „îndemânarea, șiretenia”, iar apoi dispozitive dibace de pescuit, vânat și cele întrebuințate în război (vezi și verbul *engeigner* „a înșela”). Iar italianul *ingegno* înseamnă „viclenie, șiretlic” (concret: „partea cheii, cu plinuri și goluri, care se introduce în broască”).

Pe un drum greu de... scurtat aici, cel al pătrunderii franțuzismelor și latinismelor savante în engleză, s-a ajuns ca, în această limbă, *engineering* să desemneze, pe lângă aplicarea practică a științei și a matematicii în toate tehnicile, respectiv profesia tehnicianului având calificare superioară, și o anumită inventivitate, manipularea cu dibăcie (mai exact, după dicționare, „skillful or artful contrivance or manipulation”).

Așadar, pentru a numi manevre de pescuit în ape tulburi, de întindere a unor enorme și tentaculare capcane spre ademenirea prăzii particulare sau naționale, cu găsierea „cheilor” pentru sustragerea de la răspundere prin chichițe avocățești, jurnaliștii s-au lăsat contaminați de subtilități din *engineering*. Ceea ce ne atrage atenția asupra faptului că, și în alte cazuri de utilizare pidosnică a unor neologisme în discursul public și în limbajul publicistic (de tipul *arierate*), curiozitatea ni se poate îndrepta spre engleză. Cu alte cuvinte, în locul vechiului (dar mereu actualului) avertisment „cherchez la femme” (nu, nu pe o anumită Ioana...), îndemnul, în speță, ar putea lua turnura „look for English” sau „check the English”!

De ce să maculăm *ingineria*? Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, pentru acest cuvânt, lexicograful G.A. Polizu dădea varianta *inginerlâc*, explicabilă, în epocă, prin alte nume de ocupații ori referitoare la statut (*boiangilâc, hamalâc, hagiâlâc*). Se pare că, datorită numeroaselor depreciative cu aceeași finală, un *inginerlâc* strict denominativ nu a rezistat, ca și *avocatlâc* ori *senatorlâc* (inițial și acestea apelative neutre).

Astăzi însă, alături de *murdalâc, peșcheșlâc, matrapazlâc, codoșlâc* sau *machiaverlâc*, utilizarea termenului *inginerlâc* ne-ar putea scuti de „inginerie”.